

STVDIOSO ET BENEVOLO
LECTORI.

VANDOQV IDEM nobis solis nati non sumus, sed quantum quisq; potest ad commune bonum, tantum à beneficentissimo generis humani conditore & parente ab illo exigitur, iustū existimavi opus hoc geographicum, cuius hic partem damus, ad Reip. vtilitatem quā possum maximē accommodare. Est autem geographiæ in legendis historijs ijsq; retinendis facilior notiorq; vsus & vtilitas, quā vt meo documento aut commonefactione sit opus, sed alia est eius & multo præclarior dignitas, si rectè quo valet dirigatur, nimirum ad politici regiminis cognitionem plurimū conferet, si locorum non situs tantū, sed & natura siue legitima conditio describatur, quod alioqui etiam geographi officium postulat. Nam vt suæ professioni non satisfacit pictor, qui hominem aliquem iuxta membrorum proportionem delineat, verū neglectis coloribus & Physionomicis signis eius naturam & affectus non prosequitur, ita veluti mortuum cadauer geographicum figurabit, qui locis tantū iuxta suam symmetriam positis, nullam eorum ad inuicem rationem politicam assignauerit. Quapropter hoc summopere curādum duxi, vt quæ in singulis regionibus est dominiorum locis appendentium natura & ordo, eam conuenienti distributione ipsis tabulis præfigam, quo politicæ distributionis & rerum publicarum studiosis aliquid nostra conferre possint. Quod si in multis sit imperfecta & deficiens, aut etiam alicubi erronea conscriptio nostra, non mireris lector: non enim Rerump. formæ per singulas ditiones scriptæ extant, neq; mihi eas passim peruestigare est integrum, sed quatenus ex historiarum inspectione deprehendere potui, saltem formam aliquam & rudimentum politici status collegi, vnde rei propositæ rationem & ordinem intelligas, ac quod in tua regione deerit supplere possis, & castigare, quod si facere non grauaberis, ac mihi communicare placuerit, tuo id nomini atq; honori in castigato tabulæ frontispicio acceptum referam. Idem si quisq; in sua patria præstiterit, nemo credat quantum emolumentum studiosis omnibus ex geographia sit accessurum.

Itaque cum tria præcipuè sint in administratione regnorum, principatuum, & prouinciarum consideranda capita, videlicet, Status Ecclesiasticus, politicus & iustitiæ iurisq; administratio, primum sub regionis in tabula descriptæ titulo, quot in ea regione sint status politici membra recensere iuxta earum dignitatis ordinem ibi obseruatum. Deinde in nobilium locorum distinctione (quando penes nobilitatem præcipuum est regimen) eos locos primum enumerabo qui principi sunt feudales, deinde & liberos, idque ordine à summo nobilitatis gradu descendendo veluti Ducatus, Comitatus, Baronias, Dominia. Tertio in quas Præfecturas regio sit diuisa. Atque his tribus Politicum statum sufficienter declaratum iri existimo. In iustitiæ administratione notandæ erunt dioceses iuridicæ, superioresque Senatus ad quos fit appellatio. Denique in Ecclesiastico statu primum Archiepiscopi, si qui sunt, tum eorum suffraganei Episcopi, & qui præterea alijs suffragantur ordine ponendi erunt. Hac omnia enumerare studium quidem est, verum cum deficiente materia in paucis id detur, præstabo, quod potero, vt saltem patriæ cultores ad meliora perfectioraq; prouocem. Singula autem loca numeris designabuntur, vt in subsequenti tabula continuo inueniri possint, prior numerus gradus & minuta longitudinis continebit, qui in latere boreo aut meridiano, tabulæ quærentur, posterior latitudinis numeros habebit, in occiduo aut orientali latere quærendos. Ab horum terminis, hinc meridiani, inde paralleli latitudinis ductu ad communem eorum sectionem & locum propositum peruenies. Quæ verò in generalium tabularum indicibus sunt, eorum situm inde petere oportet. Quod si quæ nomina in subiecta tabula non reperiantur, id chorographi qui eam prior delineauit factum est vitio, propter quod principatuum & dominiorum designatio omittenda non erat.

Quoniam autem penes nobilitatem est regionum dominium & regimen, vtile & iucundum est eius gradus ordine, & proprias cuiusq; conditiones internoscere. Summus eius gradus est Imperatorius aut Regius, quem ordine subsequuntur Dux, Comes, Baro, Tribunus militaris, quem Banderheer vocant Belgæ, quasi Bendæ hoc est Turmæ, quæ sub suo baniere, hoc est signo equestri ducatur, dominum. Post hunc est Eques aut ratur, siue equestris ordinis dignitatem adeptus, quem Galli Cheualier, Belgæ Ridder vocant. Postremo loco est vn Escuyer, id est nobilis scutatus, qui insignia quidem nobilitatis gestat, verum ordinis dignitatem publicam necdum affecutus. Iam Comitum tres sunt gradus, qui in primo est à Gallis Viconte dicitur, hoc est, vt opinor, Procomes, aut Princeps Comes, qui cæteris apud ducem suū dignitate & priuilegijs præstat, quem Ludouicus Guicciardinus Burgrauium hodie dici vult. Et fieri potest hunc Comitum ordinem eodiminationis dilapsum esse, sed principio excellentior fuit eius dignitas, vt mox eius descriptio indicabit. In secundo gradu est Prouincialis Comes, Landgrauæ Belgicæ. In tertio Marchio, Marcgrauæ. Hi sunt præcipui nobilitatis gradus atq; ordo, iuxta quem regionis cuiusq; dominiū distribuitur. Sunt & aliæ quædam in his gradibus subdiuisionis differentia, sed quæ priuilegijs magis quàm regiminis forma distinguuntur. Eius porro ordinis quem recitavi legitimas differentias & condiciones, quemadmodum in Gallico quodā libello, inscripto: La diuision du monde: inueni tradam, ab ima nobilitate aliorum graduum creationem deducens, vnde illorum proprietates & regiminis ordo elegantissimè elucescunt.

Eques auratus, inquit ille, siue Cheualier ex Scutato nobili, ex Escuyer, sic creabitur. Si diu hic bella secutus arma exercuerit, pluribus conflictibus interfuerit, atq; vnde ordinis statum honestè sustinere possit habeat, siquæ ex magna insigni ac diuite familia, tum in aliquo conflictu duci exercitus aut strenuo & generoso equiti petitionem suam significabit, & finito conflictu ipse ducem aut equitem dictum accedet, præsensque in nomine Dei ac S. Georgij orabit, vt sibi ordinis insignia donet. Quo ille audito gladium suum educet, terq; supplicentem feriet, dicendo: Ego te facio Equitem (Cheualier) in nomine Dei & S. Georgij

† ij ad fide-

DE POLITICO STATV

ad fideliter conseruandam fidem, iustitiam, Ecclesiam, viduas & pupillos. Quod si verò supplex, etiam si strenuus, sit tamen pauper, admittendus non erit, nisi tot illi reditus annui assignentur ac donentur, quot ad ordinis honorem & dignitatē conseruandam opus est habere. Atq; hic primus est ab imo nobilitatis gradus.

Tribunus militaris, ein Banderheer, ex Equite aurato fiet, si diu secutus bella satis terrarum ac reddituum possideat, ad tenendum & stipendijs alendum; o. nobiles, hoc est vnam bēdam, quā ipsius signum equestre in militia sequatur. Nemo enim signum suū vexillum erigere potest, nisi qui turmam hoc est bēdam so. vt minimum nobilium stipendiariorum suo sumptu adducere potest.

Baro ex Equite aurato, aut etiam Scutato nobili creari potest, quando ille in suo dominio quatuor Castellanas habentes iurisdictionem altam, mediam, & bassam (vt vocant) possidet, tum enim Rex illi conferre potest vexillum Baronatus. Caterum hoc illi conferri non potest, nisi rebus in bello fortiter gestis. Itaq; ex primo conflictu equestris sit ordinis, ex secundo Tribunus militaris, ex tertio Baro.

Comes ascendendo sequitur, & quidem primum limitaneus, quem Marchionem hoc est Marcgrauē vocamus. Is autem talis creari potest, qui duas aut tres Baronias in vno Ducatu conclusas possidet. Creari autem potest à suo duce, in cuius ditione eas possidet.

Comes prouincialis deinde, id est Landgrauē, fieri potest, qui quatuor Baronias vni ducatu inclusas habet, quem Dux in Comitem creat, aut etiam Rex per Ducis instantiam aut permissionem.

Viconte, Princeps, Comes, fieri potest qui tenet quinque Comitatus aut plures in vno Ducatu comprehensos, aut iunctim sitos. Et potest à Duce in magna solennitate permissu Regis creari. Quod si Rex ipse præsens adsit, honorabilior sit Principatus.

Dux ex Comite qui futurus est, imprimis in Regno, in quo coronandus est, possidet quatuor Comitatus Principales, & in quolibet horum habeat alios quatuor Comitatus, siue Baronias illis quatuor Comitibus fide & clientela obstrictos, sic ius Ducalis dignitatis consequenda liberum habebit. Coronandus est autem à Rege vel Imperatore cui subiectus est, galero margaritis & gemmis preciosissimis exornato, in florentissima suarum ditionum vrbe, id est in magno conuentu Principum virorum, Ducum, Comitum, ac Baronum, solenni etiam festo celebrato, quemadmodum in coronatione Regum consuetum est.

Qui Rex futurus est, necesse est, vt quatuor Ducatus inter se cohærentes & continuos sibi subiectos habeat, & in quolibet Ducatu ciuitates quatuor, in quas solus ipse dominium habeat. In qualibet etiam starum ciuitatum Archiepiscopum vnum, sub vnoquoque; rursus horum decem Prouincias Episcopales. His datus exornatusq; dominijs & dignitatibus Imperatoriam Maiestatem tāquam suam superiorem adibit, aut ad se vt veniat honorifica legatione inuitabit, & efficiet quo ab illo coronetur.

Recentior autem hæc eligendi Regis ceterorumq; Principum lex esse videtur, quamdiu enim vagæ nationes, Goti, Vandali, Longobardi, aliaq; plures suos secum Reges adducebant, non ex ampla terrarum possessione regiam dignitatem metiebantur, sed ex viribus populiq; adducti multitudine. Nec Ducum etiā qui primum à Longino Exarcho Rauennatense anno Domini 569. & mox à Longobardis institui cœperūt, alius fuit delectus, quā pro fortitudine, & rerum gerendarum prudentia. Adde quod Paulus Aemilius testatur: Duces Comitesq; principio ab Regibus ea lege gentibus ciuitatibusq; præfectos fuisse, vt quoties ex vsu esset dimitterentur aut mutarentur. Neq; verò dictæ creandorum Principum leges, cum hæreditarias terrarum possessiones emeriantur & postulent, condi potuerunt, quamdiu temperario tantum beneficio Ducatus Comitatusq; à Regibus & Imperatoribus conferebantur. Quapropter licet præcisè eius instituti tempus indicari nequeat (nullam enim eius notam adfert Gallicus ille libellus) tamen sub Ottone II. Imperatore, aut circa annum Domini millesimum, vel paulò post eam constituendarum confirmandarumque dignitatum rationem à Monarchis ordinatam fuisse omninò est verisimile. Enimvero vsq; ad Ottonem secundum pro sua quisq; Princeps potentia & ambitione, ad maiorem dignitatem, regiamq; Maiestatem aspirabat. Sic ex vno Lotharingia regno, quod à Rheno ad Schaldim vsque extensum, mari Frisco terminabatur, & vnus Lotharij Ludouici Pij filij erat, post plura sunt nata, videlicet transiurana Burgundia, quod à Iura monte ad Alpes vsq; extensum totam Helueriam, Rauracos, Allobroges, & Burgundos transiuranos complectebatur: & Prouincia regnum quod simul partem aliquam Burgundia ac Sabaudia comprehendebat, & postea appellatum est Arelatense, cuius etiam hodie Treuirensis Elector Archicancellarius appellatur, Regnum item Lotharingia, quod Lotharingiam nunc dictam, & deinceps reliqua inter Rhenum & Schaldim vsq; ad mare Friscum continebat, & olim Austrasia regnum vocabatur. Rursus hoc ipsum Lotharingia regnum Carolus Caluus & eius frater Ludouicus inter se partiti sunt, vtrobique Regis titulo seruato. Omitto alia eodem sæculo pro imperandi libidine orta regna. At verò Otto II. Imperator Lotharingia ablato regni nomine in nouos Ducatus, Comitatusq; distinxit, veluti membris è corpore diuulsis & distinctis, vt habet Cuspinianus, factaq; diuisione anno 981. primum eius quæ nunc est Lotharingia Ducem constituit Carolum Lotharij Regis Francia fratrem, vt latius tractat Richardus Vassenburgius. Ab eo tempore videtur arbitraria illa regnorum & Principatuum erectio defecisse, Monarchis nunc omnia ad stabile imperium componere cogitantibus, quod in iusta partium Imperij, quemadmodum in homine membrorum ad caput proportionem & harmonia maximè situm est, vt ergo in Principatibus & rerū administratione ordo aliquis perpetuo seruarietur, tandem eo ferè quo dixi tempore has leges dictas excogitatas fuisse arbitror.

Habes lector totius nobilitatis distinctos gradus, & dignitatum differentias, iam obserua in vnoquoque regno, quo modo prouinciæ pro illorum ratione sint diuisæ, quomodo regimè & vniuersitatis gubernatio, & qua portione in hos gradus sint distributa, quod cuique sit proprium officium, quæ cuiusque ad alterum & præcipuè ad caput sit habitudo & necessitas, videbis insignem harmoniam ad pacem & tranquillitatem, ad robur & potentiam, ad diuitias & fastum, ad virtutem & sapientiam, ad regni maiestatem, ad limitum extensionem, ad instabilitatem, ad declinationem & interitum, aut quocunq; alio tendentem, vt sint administrationum rationes varia. Quæ minus rectè succedere videris, aut iudicaueris, vnde id procedat contem- plare, quæ ita bona & successu felicia inuenis causam illorum disquire, sic optimam politiam in regnorum administratione speculaberis, & vtilissimè geographica tractaueris. Quo autem meliore methodo in hanc specu-

REGNI GALLIAE.

speculationem ingrediari, hic subiungam tanquam fundamentum vniuersi huius negotij: De politico statu regni Gallia compendium, quod meo rogatu vir nobilitate & eruditione clarissimus D. Dominicus à Burmania in ornamentum huius operis, & studiosorum gratiam scripsit & communicauit, cuius exemplū in alijs quoq; regnis & rebus publicis viros doctos sequi maximè optandum esset, quo omnes administrationum Reip. varietates in contemplationem duci possint.

DE POLITICO STATU REGNI GALLIAE.

ALLI omnium scriptorum iudicio populi sagacissimi ac bellicosissimi optimum sibi politicae statum constituere conantes Monarchiam Regalem elegerunt. Natura enim ita comparatum videbant, vt vnum aliquem excellenti dignitate plus reuerentur & metuant homines, quam coactum aliquem numerum delectorum, qui tempore commutantur. Ratio quoque ipsa praescribit in omnibus rebus ad vnum aliquem velut ad caput atq; fontem necessariò confugiendum, & rem esse plenam incommodi atque periculi cum plures simul imperium obtinent. Quinetiam exempla testantur monarchias, etiam si vel interitu Principum, vel alio quoquam humano casu fuerint immutata, diuturniores fuisse & tranquilliores, quam vel optimatum vel popularium statum, vt in Assyrijs & Aegyptijs, & Parthis, imò vt propioribus exemplis vtamur, in Britania, Hispania, Galliaq; nostra videmus, quibus sanè prouincijs nullae aliae Respublicae temporis longinquitate conferri possunt. Fit ve

rò plerumq; vt optimatum status, qui Aristocrazia dicitur commutetur in Oligarchiam, quae paucorum est dominatus, quando ex optimatibus & primis ciuitatis pauci quidam, velut coniuratione facta, honores & emolumenta omnia inter se partiuntur, & suas priuatum fortunas amplificare student, neglecta communi utilitate, quam solam & in primis curare debebant. Alterum genus quod ad promiscuum vulgus pertinet, & popularis status, seu Democratia dicitur, semper habitum est tumultuosum, & periculi plenum, & viris praestantibus inimicum. Prudentissimè ergo Galli populi ab omni tempore vni magis, quem ex virtute & iustitia aestimabant ceteris praecellere, quam vel pluribus ac praecipuis populi, vel multitudini rei summam commendandam esse censuerunt, prout & singularis aliquis, qui solus rerum potitur, facilius aut promptius incommodis & periculis mederi potest, quam multi simul gradu & dignitate pares. Neq; verò effrenatam in Regem suum transtulerunt potestatem, sed certis legibus & conditionibus optimè limitatam aut constrictam, ne tyrannidi vllus locus datur, vt in progressu ostendemus. Ceterum quemadmodum nihil in humanis actionibus stabile est ac perpetuum, sed cuncta vel temporis lapsu collabascunt, vel saeculorum prauitate immutantur, sic in Gallia quoq; licet idem semper status, hoc est monarchicus Regalis fuerit, non omni tamè tempore eadem gubernanda Reip. ratio fuit, quam omnem ab initio constituti Regni breuiter ac dilucidè, quantum ex variorum scriptorum lectione assequi potuimus, ordine exponemus.

Status Galliae priusquam à Romanis in prouinciam redigeretur is fuit, vt neque vniuersa vnius imperio regeretur, neque singulae ciuitates vel in populi vel in optimatum potestate essent, sed ita diuisa fuit, vt pleraque optimatum consilio regerentur, quae libera dicebantur, ceterae Reges haberent. Omnes quidem id institutum tenebant, vt certo anni tempore publicum gentis concilium agerent, in quo quae ad summam Reipublicae pertinere videbantur constituerent. Ciuitates autem 64. Tacitus libro 3. numerat, hoc est, vt ex Caesare intelligitur, regiones quae non modò lingua moribus & institutis, verum etiam iisdem magistratibus utebantur, qualis ipse multis locis Aduorum, Aruernorum, & Rhemorum ciuitates praecipue commemorat.

Reges verò vel Regulos potius Galli eos tum appellabant, qui non ad tempus, vt ciuitatum Magistratus, sed in perpetuum regium imperium quantumuis exiguis finibus obtinebant, quos immutata temporum consuetudo Duces, Comites, Marchiones nominauit.

Erant hi Reges non haereditarij, sed à populo propter iustitiae opinionem eligebantur, neq; habebant infinitum, solutum, & effrenatum imperium, sed certis legibus ita circumscriptum, vt non minus ipsi in populi, quam populus in ipsorum ditione ac potestate essent, vt ferè illa regna nihil aliud nisi magistratus perpetui viderentur. Nam multos nominat Caesar priuatos, quorum tamen parentes ac maiores Regnum obtinebant. Optimatum ergo & delectorum auctoritate, quibus eam potestatem populus permittit tanquam freno coercerentur, quae optima Reipub. forma, teste Platone, Aristotele, Polybio & Cicerone fuit.

Porro Gallia à Romanis in prouincia formam redacta, eodem modo reges ipsorum ex virtute & nobilitate (instar Germanorum teste Tacito) totius populi iudicio ac suffragijs electi & constituti sunt, quorum tres tantum in hodiernum vsq; diem annis ferè 1200. quibus illud regnum durauit, familiae recensentur.

1. Merouingorum, qui orti à Meroueo stirpem ad annos 283. propagarunt.
2. Carolouingiorum, qui orti à Carolo Magno sobolem in annos 337. produxerunt.
3. Capuuingiorum, qui ab Hugone Capeto prognati annis ferè 390. regnum obtinent. Nam licet deferendi Regni iudicium arbitriumque penes Ordinum comitia, publicumque totius gentis Concilium semper fuerit, & etiamnum omni iure sit, filijs tamè & ijs, qui ex Regis demortui stirpe essent, propter nobilitatem (more Germanorum) & innatam quodammodo virtutem, praerogatiuam illam ferè reliquerunt, vt eos quasi haereditariè alijs pari virtute praerferrent, ita tamen, vt si Regis defuncti filij annis 24. minores essent, eos

f. iij creari